

Автономія школи надає усю повноту повноважень та відповідальності керівникові закладу, натомість розширення повноважень зобов'язує керівника до:

- постійного опановування інноваційними технологіями управління (фінансами, господарськими, кадровими, методичними справами школи);
- моніторингу та вивчення досвіду інших закладів освіти щодо організаційних нюансів запровадження автономії.

Основними видами шкільної автономії є фінансова, кадрова, організаційна, кожна з яких має певні переваги та ризики. Основними перевагами фінансової автономії є можливості для оптимізації фінансових витрат, зокрема самостійного:

- прийняття рішень, щодо черговості фінансування наявних у закладі статей витрат;
- укладання договорів на послуги і товари;
- використання заощаджених коштів (преміювання працівників, покращення освітнього середовища чи інші нагальні потреби закладу).

Перевагами кадрової автономії стає можливість керівника самостійно формувати педагогічний колектив, що із ефективних, творчих педагогів.

Організаційна автономія дозволяє ефективно формувати:

- шкільну культуру та навчальне середовище;
- розробляти індивідуальний статут закладу освіти;
- формувати стратегію розвитку закладу;
- налагодити якісне харчування, через самостійний вибір оператора на надання послуг, формування меню тощо.

Першим етапом реалізації організаційної автономії є формування культури школи через налагодження партнерських відносин у шкільному колективі (педагогами, батьками та учнями). Перевагами партнерських відносин в шкільному середовищі є розвиток вміння слухати та чути один одного, що допомагає вирішувати поточні проблеми спільним прийняттям рішень, через врахування бажання дітей та залучення їх до процесу управління школою (у межах вікових можливостей), активне залучення батьків до участі в житті школи (через мовні курси, майстер-класи, тренінги, лекції для батьків) тощо.

Наступним етапом стає розробка індивідуального статуту закладу освіти, що є індикатором демократизації процесу управління, ідентифікації та пошуку індивідуальності закладу освіти. В статуті закладу визначається сфера делегування повноважень та можливості реалізації для директора, педагогів, батьків, учнів; ступінь залучення учителів, учнів, батьків та інших учасників навчального процесу до участі у прийнятті рішень загальношкільної ваги і формуванні планів розвитку школи.

Іншим важливим етапом реалізації організаційної автономії стає формування стратегії розвитку школи, серед основних цілей якої слід виокремити принцип дитиноцентризму.

Окрім того, саме учасники освітнього процесу повинні стати ініціаторами та активними учасниками процесу розробки стратегічного плану розвитку освіти в ОТГ, що дозволить побачити місце “свого” закладу освіти у розвитку громади.

Основними проблемами запровадження автономії залишається занадто централізована система управління та відсутність необхідних управлінських навичок у керівників закладів освіти.

Список використаних джерел:

1. Децентралізація освіти – один з реальних кроків до розвитку територій. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/5510>.

2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>.

УДК 330:378

Л.А. СЛАТВІНСЬКА

кандидат економічних наук,
доцент кафедри технологій та організації туризму і готельно-ресторанної справи,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ЕФЕКТ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ДЛЯ УКРАЇНИ

Академічне підприємництво – одна з найбільш актуальних тематик останнього часу в галузі розвитку інноваційно-орієнтованої економіки і додаткових інструментів системи вищої освіти. Воно дає змогу подолати академічний розрив між вищою школою і практикою впровадження інновацій, виділити найбільш активних представників і дати їм плацдарм для здійснення найсміливіших ідей. Досвід розвинених зарубіжних країн свідчить, що академічне підприємництво в перспективі обіцяє стати особливою сферою інтеграції науки та економіки для розвитку вітчизняного підприємництва, одним із ключових методів реалізації інноваційної моделі розвитку економіки України. Академічне підприємництво є способом передачі знань і технологій від наукової та освітньої сфер до приватного бізнесу, що, у свою чергу, сприяє підвищенню інноваційності та конкурентоспроможності економіки, особливо в секторі малих і середніх підприємств [1].

Академічне підприємництво, як синтез наукових розробок, освітніх технологій, інновацій, підприємницького середовища, бізнесу та факторів ринку, визначають по-різному. В американській і британській практиці підприємництва у галузі науки, освіти та регіону підприємництво передбачає створення фірм із залученням працівників навчального закладу, коли навчальні заклади розраховують на зростання власного престижу, залучення абітурієнтів, подальші контакти і замовлення.

Так, у Польщі поняття академічного підприємництва визначено як підприємництво академічного середовища студентів, докторантів, науково-педагогічного персоналу, в інших європейських країнах таке підприємництво здійснюють навчальні заклади, використовуючи комерційні фірми або управлінські агентства. Спільними ознаками всіх підходів є те, що академічне підприємництво дає змогу формувати серед студентів та працівників ВНЗ ініціативних, самостійних, професійних економічно активних підприємців, сприяє розвитку знань для прийняття управлінських, технологічних, організаційних рішень на вимогу ринкового середовища, попиту і пропозиції, попиту малого та середнього бізнесу, виступає фактором інтеграції та партнерства між наукою, освітою та бізнесом, що надає переваги кожному із цих суб'єктів.

Закономірно у своєму розвитку українське суспільство пройшло етапи, які послідовно в міру розвитку людської цивілізації приходили на зміну один одному, а саме аграрний, індустріальний і постіндустріальний.

Головним завданням сьогодення є сприяння трансформації українського суспільства з постіндустріального в інформаційне, тобто суспільства, де головним продуктом виробництва є інформація та знання, і одним з напрямів такої трансформації є стимулювання розвитку академічного підприємництва, як потужної детермінанти розвитку інноваційного процесу, і сприяння впровадженню його результатів на вітчизняних підприємствах [2].

Головними завданнями інноваційного академічного підприємництва є:

- продукування і капіталізація нових знань;
- широке розповсюдження (трансфер) нових знань і прогресивних технологій;
- розвиток інноваційної діяльності ВНЗ;

- розробка, реалізація концепцій і впровадження методів, технологій і прийомів інноваційного економічного та соціального розвитку місцевих громад, регіонів, країни;
- внесок у національне економічне зростання, національний ВВП і конкурентоспроможність економік країн;
- розвинення і розповсюдження нового типу підприємницької діяльності в інтелектуальній галузі – академічного підприємництва у ВНЗ;
- сприяння ефективному навчанню підприємців і розвитку підприємницької освіти;
- сприяння фінансовій самодостатності і незалежності ВНЗ, підвищенню рівня матеріального забезпечення професорсько-викладацького складу та інших співробітників ВНЗ.

Активізація зусиль у сфері академічного підприємництва позитивно впливає на розвиток регіону. Це проявляється у зростанні кількості робочих місць та зайнятості населення, розвитку регіональної інфраструктури, підвищенні рівня життя населення, зменшенні витрат місцевого бюджету, пов'язаних з безробіттям; збільшенні надходжень в місцевий бюджет [3].

Академічне підприємництво сприяє розвитку підприємств, підвищенню інноваційності країни та формуванню її конкурентних переваг. Значну роль у національному розвитку академічного підприємництва відіграє держава, яка формує законодавчу базу, регламентує процес формування наукомістких технологій та їхню комерціалізацію. Для підвищення ефективності комерціалізації результатів науково-дослідної роботи в Україні необхідною є державна законодавча підтримка патентно-ліцензійної діяльності та трансферу технологій вітчизняних ВНЗ і науково-дослідницьких інститутів (установ), створення спеціалізованих загальноукраїнських і галузевих організацій із трансферу технологій, посилення мотивації науково-педагогічного персоналу до розробки інноваційних технологій, здійснення винаходів, патентування і ліцензування важливих для народного господарства результатів науково-дослідної роботи. Таким чином, активізація зусиль у галузі академічного підприємництва позитивно впливатиме на розвиток країни, що виявляється в такому: зростанні кількості робочих місць та зайнятості населення; розвитку регіональної інфраструктури; підвищенні рівня життя населення; зменшенні витрат державного бюджету, пов'язаних із безробіттям; збільшенні надходжень до державного бюджету.

Ряд вчених [4] пропонують підхід до сутності академічного підприємництва, заснований на підходах та точках зору, які довели свою ефективність у багатьох країнах, зокрема в Німеччині. Академічне підприємництво це:

1. Спосіб розвивати особистий талент та самостійно визначати свій життєвий шлях і кар'єру.
2. Міжнародний рух людей, які прагнуть використовувати науку й технології для прогресу людства та захисту навколишнього середовища.
3. Шлях до свободи й автономії у сфері досліджень та освіти.
4. Внесок до розвитку країни та суспільства.
5. Чесна та справедлива конкуренція всіх ідей та підходів, спрямованих на покращення країни і світу.
6. Заснування власного бізнесу для втілення в життя своїх ідей та бачень.

Коли справа доходить до технічних термінів, зазвичай, розрізняють три форми академічного підприємництва:

- Академічні спінофи – нові корпорації, які засновують свій бізнес на безпосередньому трансфері наукових знань та технологій від державних науково-дослідних інститутів та вищих навчальних закладів.
- Академічні стартапи – нові корпорації, засновані студентами, випускниками або вченими, які використовують знання або результати досліджень державних науково-дослідних інститутів та вищих навчальних закладів.

- Академічні підприємці – студенти, випускники та вчені, які стають підприємцями в сферах бізнесу, які вимагають академічних знань.

Україна має достатній рівень розвитку людського капіталу, належний рівень знань, ресурси та насагу, необхідні для суттєвого стрибку в напрямку розвитку академічного підприємництва. Але для цього необхідні спільні зусилля інституцій та людей. При деяких українських вищих навчальних закладах та державних науково-дослідних інститутах існують наукові парки, бізнес-інкубатори та інші аналогічні структури, однак жодна з них не має достатніх ресурсів та спроможностей для повноцінного функціонування. Саме тому результати їх діяльності є доволі скромними. Та зважаючи на всі обставини, ми високо оцінюємо їхні досягнення.

Створення інноваційної культури в сучасній Україні є однією з основних цілей національного економічного розвитку та євроінтеграції. Крім того, наявність ефективного середовища для інновацій в умовах глобалізації економіки фактично є однією з умов для існування і розвитку будь-якої компанії в цілому.

На думку дослідників [5] основною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу, впровадження передових, екологічно чистих, безпечних, енерго та ресурсозберігаючих технологій, виробництва і просування нових конкурентоспроможних продуктів.

Україна переживає економічну кризу в даний час, так що уряду довелося зменшити фінансування дослідницьких груп та центрів технічної творчості молоді. Проте існує досвід західних університетів – професори які працюють в науково-дослідних інститутах співпрацюють з приватними фірмами. Тому, науково-дослідні інститути, метою яких є передача технологій, повинні підтримувати тісні стосунки як з університетами так і з промисловістю. У Європейських університетах професорам дозволено владою університету створювати приватні науково-дослідні центри, які є незалежними юридичними особами на території університету. В Україні, незважаючи на високий науково-технічний потенціал науково-дослідних організацій та університетів, найважливішим питанням є створення інноваційної культури саме на цьому рівні. Університетам потрібна чітка політика роботи зі студентами та їх залучення на всіх стадіях інноваційного проекту, формування базових знань про підготовку та реалізацію інноваційних проектів та ін. Автономія університетів повинна диверсифікувати джерела фінансування наукових досліджень, замінити державне фінансування. Для досягнення цієї мети, університети повинні бути переведені в новий стан для передачі наукових ідей в промисловість і суспільство у реалізації інновацій.

Список використаних джерел:

1. Жуков С.А. Академічне підприємництво як фактор підвищення ефективності підприємств і формування інноваційного потенціалу економіки України / С.А. Жуков // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки. - 2017. - Вип. 33. - С. 65-74. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2017_33_10
2. М. Бець Розвиток академічного підприємництва як складової інноваційного потенціалу регіону (на прикладі Львівської області). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ena.lp.edu.ua/bitstream/.../4_16-
3. Федорова Ю. Академічне підприємництво у Харківському регіоні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sworld.com.ua/konfer41/171.pdf>
4. Академічне підприємництво в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fnst.org/sites/default/files/uploads/2016/08/08/aeinukraineukr4web.pdf>
5. Інновації-та-підприємництво-в-університетах. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://tempus.nung.edu.ua/uk/news/>